

Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва
імені Степана Шевчука

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ
ЛАБОРАТОРНИХ ТА САМОСТІЙНИХ РОБІТ
З ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ КОМПОЗИЦІЇ

спеціальність – В3 Декоративне мистецтво та ремесла

освітня програма - Декоративне мистецтво

кваліфікація - бакалавр

факультет - художньо-педагогічний

2025-2026

Методичні рекомендації

для виконання лабораторних та самостійних робіт з дисципліни «Основи композиції»
для здобувачів вищої освіти спеціальності ВЗ «Декоративне мистецтво та ремесла»
(освітній ступінь – бакалавр)

для здобувачів I курсу спеціальності ВЗ Декоративне мистецтво та ремесла
за освітньою програмою «Декоративне мистецтво» (2025 р.)

Мова навчання - українська

Розробники: доц. Власюк О.П.

Методичні рекомендації затверджено на засіданні кафедри образотворчого
та декоративно-прикладного мистецтва ім. С.Шевчука

Протокол від “25” вересня 2025 року № 8

Завідувач кафедри

(доц. Власюк О.П.)

Методичні рекомендації схвалено навчально- методичною комісією
факультету

29 вересня 2025 р. протокол № 8

Голова навчально-методичної комісії

(доц. Власюк О.П.)

ОВласюк О.П., 2025 рік

ОРДГУ, 2025 рік

1. Загальні положення

Методичні рекомендації з лабораторних та самостійних робіт розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності ВЗ «Декоративне мистецтво та ремесла» ОС «Бакалавр» та робочої програми навчальної дисципліни «Основи композиції».

Метою методичних рекомендацій є забезпечення цілісного та послідовного опанування здобувачами вищої освіти теоретичних і практичних основ композиції, формування професійних компетентностей у сфері декоративного мистецтва та ремесел, розвиток образного мислення, художнього смаку й творчої індивідуальності.

Лабораторні та самостійні роботи спрямовані на закріплення лекційного матеріалу, розвиток навичок композиційного аналізу, уміння застосовувати закони, принципи й засоби композиції у практичній художній діяльності.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –6	Галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Обов’язкова	
Модулів - 6	Спеціальність ВЗ Декоративне мистецтво та ремесла Освітня програма «Декоративне мистецтво»	Рік підготовки	
Змістових модулів -6		I-й	I-й
		семестр	
Загальна кількість годин - 180		I та II	I та II
		лекції	
		18 год.	6 год.
аудиторних – 60 самостійна робота - 120	Освітній рівень - бакалавр	Лабораторні	
		42 год.	14 год.
		Самостійна робота	
		120 год.	160 год.
		Вид контролю	
		Залік Екзамен	Залік Екзамен

Мета та завдання навчальної дисципліни.

Вивчення дисципліни «Основи композиції» має за мету розкриття основних принципів та прийомів організації об'єктів, елементів чи компонентів в творі мистецтва з метою досягнення гармонії та виразності; дати здобувачам вищої освіти теоретичні основи композиційної грамоти.

Основними завданнями, які мають бути вирішені в процесі вивчення дисципліни, є аналіз, відбір, організація елементів на площині за композиційними законами та засобами зображення, відображення невидимої (суб'єктивної) реальності, інтерпретація та стилізація природних мотивів.

Курс сприяє засвоєнню композиційних проблем, найпростішого композиційного аналізу, відбору, укладу і організації геометричних і природних елементів та мотивів на площині. Тому програма включає в себе лекційну і практичну частини. Основна увага зосереджується на відчутті гармонійності та пропорційності елементів, співставлення яких між собою та форматом площини займає визначальну роль в організації композиційної єдності.

Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі вищої освіти повинні **знати** компетентності, що забезпечує дисципліна:

ЗК06. Здатність застосовувати базові знання та навички у практичній діяльності.

ЗК09. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

уміти

ФК 01.Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

ФК02. Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.

ФК 04. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями .

ФК 09. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

Очікувані результати навчання базуються на результатах навчання

визначених освітньою програмою, а саме:

ПР01. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.

ПР06. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

ПР08. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема лекції 1: «Відкрита та замкнена композиції»

Практичне завдання. На площині А4 створити двовимірну замкнену та відкриту композиції з використанням простих геометричних форм (прямокутник, трикутник, коло), виділити акцент, показати контраст форм, контраст величин. Гама ахроматична, монохромна, поліхромна.

Варіації композицій:

- перетинання форм.
- накладання форм.
- синтез форм.

Тема лекції 2: Основні закони в композиції. Рівновага в композиції.

Практичне завдання. Створення серії ескізних напрацювань та підсумкової композиції з урахуванням композиційних законів.

Завдання 1. Перевага фону над елементами.

Завдання 2. Рівновага елементу та фону.

Завдання 3. Перевага елементів над фоном.

Етапи роботи:

1. Опрацювання теоретичного матеріалу з конспекту лекцій та рекомендованих джерел.
2. Аналіз творчих композицій видатних майстрів мистецтва на предмет усвідомлення використання ними основних законів композиції.
3. Вирішення площини за допомогою простих геометричних форм шляхом групування та врівноваження маси елементів у заданому форматі.
4. Виконання підготовчих начерків та ескізів. Завдання виконується в ахроматичній гамі. Матеріали: чорна туш, гуаш, папір.

Література:

Конспект лекцій, Основна – 5,8; Додаткова – 4, 5, 11.

Змістовий модуль 2.

Тема лекції 3: «Симетрія та асиметрія»

Завдання для практичних занять: На площині А4 формату розробити замкнену двовимірну симетричну та асиметричну композиції з використанням простих геометричних форм (прямокутник, трикутник, коло) на основі набутих у попередньому завданні знань.

Варіації композицій:

- колорит на нюанси.
- колорит на контрасти.

Формат А-4

Матеріали: папір, лінійки, олівці, пера, рапідграфи.

Техніка виконання: темпера, туш, гуаш.

Змістовий модуль 3.

Тема лекції 4: «Статика та динаміка»

Практичне завдання: ознайомлення студентів із системою опрацювання натурального матеріалу для створення серії попередніх та підсумкових образотворчих композицій на використання статичної та динамічної систем композиційних побудов. Навчити творчо опрацьовувати натурний матеріал для використання у декоративних композиціях.

Завдання для практичних занять: На площині аркуша розробити двовимірну статичну і динамічну композиції та вправи на ритм з використанням простих геометричних форм (прямокутник, трикутник, коло), виділити акцент.

Варіації композицій:

- тепла гама.
- холодна гама.

Формат А-4

Матеріали: папір, лінійки, графітні олівці.

Техніка виконання темпера, гуаш.

Зміст та етапність роботи:

Завдання 1. Створення композиції на виявлення статички (холодна гама кольорів).

Завдання 2. Створення композиції на виявлення зародження динаміки, руху (перехід холодної гама в теплу).

Завдання 3. Створення композиції на виявлення активної динаміки (чисті, яскраві, активні кольори).

Рекомендації Для передачі руху (**динаміки**) використовуються: Діагональні лінії; Вільний простір перед рухомим об'єктом; Момент кульмінації руху.

Умови для вираження спокою (**статички**): Немає діагоналей; Немає вільного простору; Симетрія, врівноваженість; Вся композиція вписана в просту геометричну форму (трикутник, квадрат, овал). Характерні елементи композиції об'єднуються за однорідними ознаки, формою, кольором, текстурі, фактурі.

Література: Конспект, Основна – 2, 7, 8, 9; Додаткова – 12, 15, 19.

Змістовий модуль 4.

Тема лекції 5: «Рапортна композиція»

Завдання для практичного заняття: Створення серії ескізних напрацювань та підсумкової композиції з урахуванням композиційних законів на основі модульної орнаментальної композиції.

Зміст та етапність роботи:

Завдання 1. Побудова рапортної структури з перевагою елемента над фоном.

Завдання 2. Побудова рапортної структури з рівновагою елемента та фону.

Завдання 3. Побудова рапорту з перевагою фону над елементом.

1. Опрацювання теоретичного матеріалу з конспекту лекцій та рекомендованих джерел.

2. Аналіз попередніх творчих композицій студентів з метою пошуку нестандартного рішення.

3. Виконання підготовчих начерків та ескізів.

4. На основі взаємодії елементу та фону організувати площину. Завдання виконується в ахроматичній гамі.

Рекомендації: На площині аркуша розробити серійну композицію за допомогою формотворчого елемента-модуля розробленого на базі заданих складових.

Варіанти

- прямокутник, трикутник, коло.
- Прямокутник, ромб, еліпс (сегмент).

Варіації композицій:

- ахроматична.
- поліхромна.

Матеріали: чорна туш, гуаш, папір.

Література: Конспект, Основна – 5,8; Додаткова – 4, 5, 11, 21.

Змістовий модуль 5.

Тема лекції 6: Інтерпретація рослинного мотиву

Практичне завдання: Ознайомити студентів із системою опрацювання натурального матеріалу для створення серії попередніх та підсумкової образотворчої композиції з інтерпретацією рослинного мотиву. Створення серії ескізних напрацювань та підсумкової композиції.

Зміст та поетапність роботи:

Завдання 1. Замальовки рослинних мотивів з натури.

Завдання 2. Вирішення мотиву за допомогою лінії – лінійні мотиви.

Організувати площину на основі натурних замальовок за допомогою графічних засобів. Використовуються лінії різні за товщиною, пластикою, перервані.

Завдання 3. Вирішення мотиву за допомогою крапки. У цьому випадку використовуються крапки різної величини та конфігурації.

Завдання 4. Вирішення мотиву за допомогою. Плями. Більш активно акцентується увага на ритмах мотивів.

Завдання 5. Вирішення мотиву за допомогою лінії, крапки, плями.

Завдання виконується в ахроматичній гамі.

Матеріали: чорна туш, гуаш, папір.

Література: Конспект, Основна – 2, 3, 8; Додаткова – 4, 5, 11, 23.

Тема лекції 7: «Трансформація тривимірного натурального матеріалу у двовимірне. Стилізація».

Практичне завдання: Натюрморт з натурального матеріалу (Темне на світлому і світле на темному).

Завдання На основі постановки створити 2 площинні версії побаченого Темне на світлому і світле на темному композиції в поєднанні з геометричними формами зберігаючи при цьому характер предметів. Формат 40х60. Гама хроматична.

Тема лекції 8: «Інтерпретація натюрморту»

Практичне завдання: На площині аркуша розробити замкнену композицію використовуючи задані форми з натурального матеріалу. Виявити головний елемент композиції, домінанту. Досягти гармонійної цілісності.

Формат: 40х60

Варіанти:

- прямокутник, трикутник, коло.
- Прямокутник, еліпс, ромб, сегмент.

Гама ахроматична, монохромна, поліхромна.

Варіації композицій:

- двовимірне.
- тривимірне.
- синтезоване

Змістовий модуль 6

Тема лекції 9: Фактури в декоративній композиції.

Практичне завдання: Ознайомлення студентів із системою опрацювання натурального матеріалу для створення серії попередніх та підсумкової образотворчої композиції з використанням декоративних фактур. Створення серії ескізних напрацювань та підсумкової композиції.

Зміст та поетапність роботи:

Завдання виконується з використанням фактур, які студенти власноруч одержують за допомогою різних графічних засобів та технічних прийомів:

а) на основі композиційного вирішення в 3-х тоновому варіанті (білий, сірий, чорний):

- в ахроматичній гамі;
- в кольорі (тепла гама, контраст, нюанс).

б) на основі композиційного вирішення в 3-х тоновому варіанті (сірий, середній сірий, найтемніший):

- в ахроматичній гамі;
- в кольорі (холодна гама).

Організувати площину на основі інтерпретації натюрморту для створення замкненої або відкритої композиції.

Матеріали: туш, гуаш, папір.

Література: Конспект, Основна – 7,8, 9; Додаткова – 2, 4, 5, 9, 11.

3. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт

Теми лабораторних занять

N з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Відкрита та замкнена композиції	4
2.	Тема 2. Основні закони в композиції. Рівновага.	4
3.	Тема 3. Симетрія та асиметрія	4
4.	Тема 4. Статика та динаміка	6
5.	Тема 5. Рапортна композиція	4
6.	Тема 6. Інтерпретація рослинного мотиву	6
7	Тема 7. Трансформація тривимірного натурного матеріалу у двовимірне. Стилзація	6
8	Тема 8. Інтерпретація натюрморту на основі заданих складових	6
9	Тема 9. Фактури в декоративній композиції	6
	Разом	42

Лабораторні роботи виконуються відповідно до тем змістових модулів і мають на меті практичне засвоєння законів та засобів композиції.

Під час виконання лабораторних робіт здобувачам вищої освіти рекомендується:

- уважно опрацювати теоретичний матеріал лекцій та рекомендовану літературу;
- дотримуватися поетапності виконання завдань (ескіз – аналіз – підсумкова робота);
- застосовувати композиційні закони (рівновага, цілісність, домінанта, ритм, контраст);
- експериментувати з формою, масштабом, пропорціями, кольором, фактурою;
- дотримуватися вимог до формату, матеріалів і техніки виконання.

Кожна лабораторна робота завершується переглядом та обговоренням, під час якого аналізуються композиційні рішення, художня виразність і відповідність поставленому завданню.

Критерії оцінювання лабораторних робіт

Оцінювання лабораторних робіт здійснюється за такими критеріями:

- відповідність темі та умовам завдання;
- розуміння й застосування законів композиції;
- цілісність і гармонійність композиційного рішення;
- наявність композиційного центру (домінанти);
- художня виразність, образність, ритміка;
- рівень володіння матеріалами й техніками;

- акуратність та завершеність роботи;
- самостійність і креативність виконання.

Максимальна кількість балів за лабораторні роботи визначається робочою програмою дисципліни.

4. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Самостійна робота

N з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Перевага фону над елементами при створенні закритої та відкритої композиції.	10
2.	Рівновага елемента та фону при створенні закритої та відкритої композиції.	10
3.	Перевага елементів над фоном. при створенні закритої та відкритої композиції.	10
4.	Основні закони композиції	10
5.	Види композиції	10
6.	Компоненти композиції	10
7.	Засоби композиції	10
8.	Композиційні правила та прийоми	10
9.	Інтерпретація та стилізація	20
10.	Фактури (вправи)	20
	Разом	120

Самостійна робота є важливою складовою навчального процесу та спрямована на поглиблення теоретичних знань і розвиток індивідуальних творчих здібностей здобувачів.

Під час виконання самостійної роботи рекомендується:

- систематично опрацьовувати конспекти лекцій і навчально-методичну літературу;
- виконувати аналітичні та практичні завдання відповідно до тем дисципліни;
- здійснювати композиційний аналіз зразків декоративного та образотворчого мистецтва;
- виконувати серії вправ, ескізів і композиційних варіантів;
- дотримуватися встановлених термінів подання робіт.

Результати самостійної роботи подаються у вигляді ескізів, завершених композицій, теоретичних опрацювань або презентацій і обговорюються під час занять.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Оцінювання самостійної роботи здійснюється з урахуванням:

- повноти та своєчасності виконання завдань;
- глибини теоретичного опрацювання теми;
- логічності та аргументованості висновків;
- рівня художнього й композиційного мислення;
- творчого підходу та самостійності;
- якості оформлення поданих матеріалів.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу визначається робочою програмою дисципліни.

5. Методи оцінювання.

МО1 –екзамени;

МО2 –усне або письмове опитування

МО3 – презентації результатів виконаних завдань;

МО4 – презентації та виступи;

МО5 – захист лабораторних робіт;

6. Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Оцінювання результатів навчання здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS:

- 90–100 балів – **A (відмінно)**;
- 82–89 балів – **B (добре)**;
- 74–81 бал – **C (добре)**;
- 64–73 бали – **D (задовільно)**;
- 60–63 бали – **E (задовільно)**;
- 35–59 балів – **FX (незадовільно з можливістю повторного складання)**;
- 1–34 бали – **F (незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни)**.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Приклад для екзамену

Практична та самостійна робота									Поточний та підсумковий контроль	Сума
Змістові модулі 1-6										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	6 Поточний перегляд 40 Підсумковий контроль	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6		

Приклад критеріїв по видах діяльності

№ з.п.	Вид навчальної діяльності*	Оціночні бали*	Кількість балів
T1	Робота на лекційних заняттях Виконання завдань під час лабораторних занять	1-6	6
T2	Робота на лекційних заняттях Виконання завдань під час лабораторних занять	1-6	6
T3	Робота на лекційних заняттях Виконання завдань під час лабораторних занять	1-6	6
T4	Робота на лекційних заняттях Виконання завдань під час лабораторних занять	1-6	6
T5	Робота на лекційних заняттях Виконання завдань під час лабораторних занять	1-6	6
T6	Робота на лекційних заняттях Виконання завдань під час лабораторних занять	1-6	6
T7	Робота на лекційних заняттях Виконання завдань під час лабораторних занять	1-6	6
T8	Робота на лекційних заняттях Виконання завдань під час лабораторних занять	1-6	6
T9	Робота на лекційних заняттях Виконання завдань під час лабораторних занять	1-6	6
Поточний модульний контроль			6
Підсумковий модульний контроль			40
Разом			100

7. Перелік питань для підсумкового контролю

Змістовий модуль 1

Тема 1. Відкрита та замкнена композиції

Дайте визначення поняттям «відкрита композиція» та «замкнена композиція».

У чому полягають відмінності між відкритою та замкненою композиціями?

Які художні засоби допомагають створити відкрите враження у творі?

Приклади використання замкненої композиції у декоративному та образотворчому мистецтві.

Порівняльний аналіз: вплив відкритої і замкненої композиції на сприйняття глядачем.

Тема 2. Основні закони в композиції. Рівновага

Назвіть основні закони композиції. У чому полягає закон рівноваги в композиції?

Які види рівноваги існують у художньому творі?

Прийоми досягнення візуальної рівноваги у композиції.

Як закон рівноваги реалізується у декоративному мистецтві?

Змістовий модуль 2

Тема 3. Симетрія та асиметрія

Дайте визначення поняттям «симетрія» та «асиметрія».

Види симетрії у природі та мистецтві.

Роль симетрії у формуванні композиційної цілісності.

Як асиметрія впливає на виразність художнього образу?

Приклади поєднання симетрії та асиметрії в декоративній композиції.

Змістовий модуль 3

Тема 4. Статика та динаміка

Що таке статична композиція?

Що таке динамічна композиція?

Які засоби використовуються для створення враження руху?

Приклади статичних і динамічних композицій у декоративному мистецтві.

Як співвідносяться статика і динаміка в одному художньому творі?

Змістовий модуль 4

Тема 5. Рапортна композиція

Що таке рапорт у декоративному мистецтві?

Види рапортів у площинних орнаментальних композиціях.

Принципи побудови рапортної композиції.

Приклади застосування рапортної композиції у дизайні тканини, кераміці, архітектурі.

Як ритм пов'язаний із рапортною композицією?

Змістовий модуль 5

Тема 6. Інтерпретація рослинного мотиву

Особливості використання рослинного мотиву в декоративному мистецтві.

Принципи стилізації рослинних форм.

Які традиційні українські орнаменти базуються на рослинних мотивах?

Як зберегти впізнаваність рослинної форми під час стилізації?

Приклади сучасного використання рослинних мотивів у дизайні.

Тема 7. Трансформація тривимірного натурального матеріалу у двовимірне.

Стилізація

Прийоми трансформації об'єкта з тривимірного у площинне зображення.

Основні етапи стилізації форми.

Чим стилізація відрізняється від схематизації?

Приклади стилізації у декоративно-прикладному мистецтві.

Значення стилізації для створення художнього образу.

Тема 8. Інтерпретація натюрморту на основі заданих складових

Особливості побудови декоративного натюрморту.

Які принципи відбору предметів для натюрморту?

Прийоми композиційної організації натюрморту.

Як декоративність впливає на інтерпретацію натюрморту?

Приклади інтерпретацій класичного натюрморту у декоративному мистецтві.

Змістовий модуль 6

Тема 9. Фактури в декоративній композиції

Поняття фактури та її різновиди.

Відмінність між фактурою та текстурою.

Які засоби застосовуються для створення декоративних фактур?

Роль фактури у виражальності композиції.

Приклади використання фактур у декоративному та прикладному мистецтві.

8. Рекомендована література

Методичне забезпечення

Опорний конспект лекцій з курсу «Основи композиції»;

Методичний фонд (кращі роботи студентів-випускників), ілюстрації, PDF – презентації.

Власюк О.П. «Основи композиції». Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». – Рівне, 2019. – 32 с.

Основна

1. Антонович Е. А., Проців В. І., Свид С. П. Художні техніки в школі. – К., 1997. – 310 с.
2. Бідняк М. М. Архітектурна композиція / М. М. Бідняк, О. Б. Білінська. – Львів: «Львівська політехніка», 2011. – 152 с.
3. Гребенюк Г. Є. Основи композиції та рисунка / Г. Є. Гребенюк. – К.: Техніка, 2000. – 224 с.
4. Дідик Н.Я. Основи композиції: навчальний альбом-посібник. / Редактор О.Козоріз. – Ужгород: Видавництво «Мистецька лінія», 2009. – 64 с.
5. Житкова Н. Ю. Композиція / Н. Ю. Житкова, С. Б. Зиміна. – К.: вид-во КНУБА, 2008. – 120 с.
6. Касьян Т. К. Композиція / Т. К. Касьян. – Черкаси : вид-во ЧНУ, 2012. – 88 с.
7. Кириченко М. А., Кириченко І. М. Основи образотворчої грамоти: Навч. посіб. – 2 вид., – К.: Вища школа, 2002. – 191 с.
8. Михайленко В. Є. Основи композиції / В. Є. Михайленко, М. І. Яковлев. – К.: Каравелла, 2008. -304 с.
9. Михайленко В. Є., Яковлев М. І. Основи композиції. Геометричні аспекти художнього формотворення. – К.: Видавництво „Каравела”, 2004.
10. Поліщук Л. К. Основи об'ємно-просторової композиції / Л. К. Поліщук. – Ів. Фр.: вид-во ІФНТУНГ, 2010. – 100 с.
11. Словник мистецьких термінів

<https://lib.iitta.gov.ua/709237/1/%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%85%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D1%96%D0%B9.pdf>

12. Теоретичні основи композиції: Навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ художніх та художньо-педагогічних спеціальностей / Автори-упорядники: Урсу Н.О., Негода Б.М., Гнатюк В.А., Міхальська І.П. – Кам'янець-Подільський, 2004. – 50 с.

13. Урсу Н.О. Золотий перетин у композиції // Зб.наук.праць КПДПУ. Кам'янець-Подільський, 1997.- Вип. 3.- С. 61 – 63.

14. Яремків М. Композиція: творчі основи зображення. Навчальний посібник. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. — 112 с.

Допоміжна

1. Волкотруб І Т., Основи художнього конструювання, Київ, 1988.

2. Гудак В. Основи композиції - провідна ланка навчально-методичного процесу підготовки митця. - Електронний ресурс. - Режим доступу: file:///C:/Users/Home/Downloads/had_2010_3_10.pdf

3. Костенко Т. В., Основи композиції та тримірного формоутворення: Навчально-методичний посібник, Харків, 2003.

4. Новицька О. Р. Основи композиції. Навчально-методичні рекомендації до практичних занять з курсу, Івано-Франківськ, ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2007.

5. Основи композиції <https://kompoza.livejournal.com/466.html>.

6. Посібник. Основи формальної композиції: для студентів напряму «Образотворче мистецтво» / Укладач О.А. Половна-Васильєва. - Електронний ресурс. - Режим доступу: http://repository.dnu.dp.ua:1100/upload/9fa57103c48cb387ec75061c5f0cfbe5PolovnaVasil'yeva-O.A_OSNOVI--FORMAL'NOYI-KOMPOZICIYI.pdf.

7. Принципи та засоби композиції. - Електронний ресурс. - Режим доступу: http://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k1240&T=02_1&lng=1&st=0

8. Селівачов М.Р. Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія), Київ, Редакція вісника «Ант», 2005.— XVI, 400 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lib.rv.ua/>

3. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cbs.rv.ua/>

4. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> http://nuwm.edu.ua/MySQL/page_lib.php

5. www.ekniga.com.ua – Інформаційно-пошукова система-каталог з електронної літератури: книжки, довідники, словники, енциклопедії, підручники і т.д.
6. www.7ua.net – Електронна бібліотека: енциклопедії, словники, підручники.
7. www.lib.com.ua – Сайт електронної бібліотеки.

Посилання на сайти

<http://www.spadshina.com.ua> – українська спадщина;
<http://prostir.museum/> – музейний простір України;
<http://namu.kiev.ua/> – Національний художній музей України;
<http://honchar.org.ua/pro-muzeu/> – Український центр народної культури “Музей Івана Гончара”;
<http://www.mundm.kiev.ua/> – Національний музей українського народного декоративного мистецтва;
<http://hutsul.museum/> – Національний центр народного мистецтва Гуцульщини і Покуття;
<http://www.artofukraine.com> – сучасне мистецтво українських художників
<https://www.systopt.com.ua/materialy-dlya-vyrobnytstva-keramiky/>
<https://studfile.net/preview/2278256/page:28/etnoxata.com.ua> › [statti](#) › [traditsiji](#) › [ukrajinska-keramika-molochena](#)
[ukrainer.net](#) › [opishne-glyna](#)

Методичні рекомендації можуть використовуватися здобувачами вищої освіти денної та заочної форм навчання під час опанування дисциплін фахового спрямування.